

CARTA A LA SECCIÓ DE CATALUNYA

Estimats amics:

Una institució sempre porta incorporada la tensió amb el subjecte. Accepto aquesta tensió encara que sigui sota la forma d'un cert masoquisme, com deia en Miquel Bassols, necessari per fer viable la mateixa existència de la institució. Però aquesta tensió té uns límits més enllà dels quals es produeix el trencament. De vegades, els límits de tensió suportable es traspassen de cop a partir d'una única experiència traumàtica, però la majoria d'ocasions es produeix el trencament per acumulació d'elements que produeixen tensió, havent estat possible suportar-los un per un; la gota que fa vessar el got, aleshores, té només la importància que li dóna l'oportunitat, però no més que les anteriors que han produït aquest excés.

Per mi aquesta gota, la que va fer evident l'excés, va ser la creació de l'ECFB. Escoltava ahir (22/09/98 a la reunió institucional de la l'EEP-Catalunya) moltes veus dient que la Secció podia decidir el seu destí, com si en fos possible un altre que la seva desaparició en un termini de temps més o menys llarg. La meva avaluació coincideix, en la seva lògica, amb les opinions fetes públiques el 31 de Juliol passat: quin sentit analític pot tenir que en una mateixa ciutat, en un mateix país funcionin simultàniament dues escoles de psicoanàlisi diferents (entenc la Secció de Catalunya com el que és l'EEP a Catalunya), quan aquestes escoles adhereixen ambdues a un mateix projecte?, i per altra banda, és tècnicament possible sostenir les dues institucions? Per a mi la resposta és que només és possible el manteniment de les dues en el càlcul d'un temps limitat, d'una provisionalitat, la qual cosa condueix a la transformació o extinció de l'una en favor de l'altra. És per això que penso que la primera escissió de la Secció i de l'EEP és la creació de l'ECFB, i més quan els límits anunciats passen pel no "tots", per l'un per un" (és enterament coherent i legítim que sigui així), a partir d'uns principis ben simples: l'acceptació, l'adhesió sense fissures al "sóc com sóc" i a la "tirade", i a la renúncia al "dentrisme".

Aquest punt em fa possible, en un après coup, ordenar alguns dels elements que havien afegit tensió fins l'extrem de fer-la excessiva i provocar el trencament: m'adonava que dir "no" a l'ECFB (a cop calent fou un "no" del cor, un no per l'EEP i la nostra Secció; i un "no" ideològic: l'EEP, tot i ser-ne només semblant -perquè no naixia de la voluntat de ser europea, sinó per la impossibilitat de ser nacional-harmonitzava amb la història moderna que hauria de conduir a una Europa Una, sobre el fonament de l'Europa de les nacions o de les regions, l'Europa múltiple) significava dir "no" a l'AMP, i és aquest "no" el que em treu de l'EEP i, per tant, de la Secció de Catalunya. És a dir, em trobo havent de dir "no" a la Secció quan ha estat la meva, la que jo he estimat i a la que he dedicat molts temps i treball, fins el punt d'adquirir responsabilitats institucionals. Tot això ho deixo, el que hauria pogut rebre i el que de mi hagi quedat, no sense haver experimentat el dolor de la divisió en la pròpia pell ni tampoc sense la confiança que les relacions personals no hagin quedat massa malmeses.

El "síntoma" de la Secció - el del silenci prudent, el de mantenir-nos com una illa sense voler saber què es jugava al món (aquí em sento especialment concernit: recordo com trobava intrusiu i molest allò que de "fora" venia a pertorbar el treball i la pau interior. Lamento no haver tingut les orelles més obertes a la insistència d'altres col·legues, especialment la Rithée Cevasco, per situar el que passava en el lloc de discussió que mereixia)-... com deia, aquest síntoma, és imputable a la Secció, és a dir, a tots, i els seus efectes són els de la partició entre els que han dit o diran "sí", i els que han dit o diran no a l'ECFB, uns i altres amb totes les seves conseqüències. Per a uns i altres la Secció de Catalunya de l'EEP haurà estat la condició, la possibilitat d'una altra cosa. Deixeu-me desgranar alguns dels punts de tensió dels que parlava abans i que han determinat la meva elecció.

He de confessar que durant molt temps he estat a la Secció sense tenir una veritable consciència del que representava el seu lligam orgànic a l'AMP: el treball quotidià i la dedicació a tasques "tècniques" i administratives a la Secció feia que encarat a l'arbre no veiés el bosc, de manera que quan, fa dos anys, des d'Argentina arribaren rumors que podien haver-me posat en alerta, ho vaig mantenir com alguna cosa llunyana, sense massa importància, pensant que tot s'arreglaria. No vaig voler saber (la passió per la ignorància!). Em sembla que va ser una actitud força general, donat que quan es convocaren els Debats a Diagonal -després de les tormentes d'Arcachon, quan ja no es podia mantenir la vista perduda per la proximitat dels esdeveniments- la queixa més universal va ser la de manca d'informació. Jo diria que es tractava més del no voler saber: la majoria estàvem per la feina a casa i no enteníem que es podessin fer i dir segons quines coses ni quin n'era el motiu. A tot això s'hi afegia la preparació de la "Cita de Barcelona" -tots podem recordar les energies entregades a la tasca. Anàvem "a la nostra" a partir de la confiança en les persones que anaven al capdavant i no ens acabàvem de creure alguns rumors, com el de l'acusació de "pompaje" feta a C. Soler.

Els Debats a Diagonal van ser importants. Vaig començar a veure el bosc, a tenir una mica de perspectiva. El cas és que en aquell moment, la disputa, la conversa, el debat, eren possibles. Si ara torno a aquell debat és per retrobar les meves reflexions d'aleshores:

1.- La política no és Una: hi ha la política institucional, associativa -la política de grup- i la política idèntica a l'ètica de la psicoanàlisi. Sempre havia pensat que la diferència entre jerarquia i gradus estava associada a aquesta distinció, i que aquesta era una marca d'identitat específica a una Escola de Psicoanàlisi tal com la va pensar Lacan. A més, si hem de confiar en Lacan, el passí havia de ser l'instrument que fes possible l'aparició d'aquells que podrien marcar el rumb de la política psicoanalítica -en aquest cas a partir d'una episteme nova, en construcció, aquella que hauria de derivar d'aquesta experiència. Per altra banda, a força institucions analítiques, el repartiment de funcions entre Directori i Consell no era res més que una altra manera de diferenciar la "política de grup" i la "política de la psicoanàlisi", i, jeràrquicament, la primera havia d'orientar-se en la segona. La confusió entre ambdues polítiques va de bracet amb la introducció de la teoria dels tres trets orientadors del passí (política, clínica i epistèmica), i encara més amb la recent interpretació que tendiria a esborrar la distinció entre gradus i jerarquia.

2.- El disfuncionament està en l'estructura, fins l'extrem que podem preguntar-nos seriosament si és possible una institució analítica que sigui fonamentalment diferent a qualsevol altra associació professional. En tot cas, hi ha diverses maneres per a una institució analítica de transformar aquest trenc -que és novament el relatiu a la diferència entre la política de grup i la política de la psicoanàlisi- en un símptoma (sinthome). Una d'elles és a partir de l'U que s'identificaria a l'orientador i que disposaria del poder de l'autoritat única, l'única autèntica -les altres autoritats serien subsidiàries. En psicoanàlisi sabem que aquest poder ve de l'amor, de la transferència, de la qual cosa es dedueix que en aquest sistema, l'administració de les transferències seria capdal, i que necessàriament aquestes transferències haurien de prendre una forma piramidal, és a dir, totes haurien d'anar a parar per via directe o per via representada al líder únic i aquest seria l'U de l'excepció. Aquesta solució del problema deixa però uns restes: la impossibilitat de l'associació d'existir sense el líder, i la impossibilitat de la diferència, de la singularitat. Tal vegada això no tindria més importància si no fos que la psicoanàlisi produeix subjectes singulars, és a dir, també excepcionals. Una escola organitzada d'aquesta manera jo no la vull.

Una altra manera de treballar en una institució analítica -malgrat la dificultat que li és intrínseca- consisteix en col·locar el funcionament per damunt de les persones, com proposava Lacan. Aquí la condició és que els subjectes estiguin a l'alçada del funcionament, i que no permetin que aquest

domini les finalitats acordades per l'Escola. Que hi hagi analistes, que es treballi en cartell, que es mantinguin la transparència i la permutació, així com que la divisió entre gradus i jerarquia es mantingui a partir de ponts ben establerts, són bases d'aquest funcionament.

En aquest cas l'autoritat autèntica és una funció que prové de la relació de qui s'autoritza per si mateix i les lleis del funcionament. Aquesta pot ser una via de resoldre l'oposició entre l'excepció generalitzada que tendeix a produir l'anàlisi i el cos de lleis, de normes, d'estatuts que han de permetre el funcionament de la institució.

3.- El darrer punt de la meua intervenció al primer "Debat a Diagonal" acabava llançant una pregunta: "Què és l'Escola, la Secció -per mi?", tot afegint que seria bo modular el concepte de treballador decidit amb el de treballador lúcid, més que no pas amb el de treballador militant. En aquell moment l'EEP i la Secció tenien una existència que convocava la meua resposta engrescada. Ara no és el mateix. Després dels darrers esdeveniments -passant pels Debats, converses, lectures, AMP-Varia, i les Depèches électroniques- fins a l'Assemblea de l'AMP, la creació de l'ECFB i la reunió del 31 de Juliol a l'Hotel Calderón ja no és el mateix. La pregunta d'aleshores em retorna en una resposta en forma negativa: en realitat em responc a la pregunta "què no és una Escola de psicoanàlisi per mi?"

Doncs bé:

Una Escola de Psicoanàlisi no col·loca en els seus objectius l'extensió per damunt de la "intensió" ni la política de grup per damunt de l'orientació psicoanalítica, sinó justament al revés.

Una Escola de Psicoanàlisi no forma militants sinó analistes -tot i el risc que aquests, un cop "formats", mantinguin posicions divergents amb la institució.

Una Escola de Psicoanàlisi no pot generar desconfiança en el passí -de manera que el títol d'AE acabi devaluant-se o cavalcant-se amb el d'AME- sinó saber que es desprèn de l'experiència del passí.

Una Escola de Psicoanàlisi no està per la guerra entre els seus membres sinó per la disputa entre els conceptes.

Una Escola de Psicoanàlisi no es fonamenta en l'amor a un ésser, sigui com sigui, sinó en el desig que ha passat pel sedàs de l'anàlisi.

Una Escola de Psicoanàlisi no permet que els seus membres s'acomodin en una posició de poder derivat dels càrrecs que ocupen, sinó que força la permutació, la permutació no a un altre càrrec sinó a la militància de base.

Una Escola de Psicoanàlisi no es crea a partir de criteris de conveniència política, o conjunturals (escoles nacionals en un moment, per forçar una polarització en un altre, per resoldre conflictes entre comunitats, o per col·locar totes les escoles sota l'ègida d'una altra, etc.), sinó a partir d'una comunitat de treball entre psicoanalistes. Una Escola de Psicoanàlisi no pot permetre que un document amb la forma de la "Tirade" figuri com a text de referència en el seu anuari.

Una Escola de Psicoanàlisi no pot confondre el gradus amb la jerarquia, sinó que ha de crear ponts entre l'un i l'altra per dirigir-la, tot mantenint la tensió entre ambdós.

Aleshores, la conseqüència per mi passa per dir no a allò que no vull, i l'AMP tal com és ara conté massa del que no vull. Per això he de dir no a la Secció de Catalunya sense que això escatimi el reconeixement als col·legues amb els que he treballat intensament i de gust durant aquests anys.

Ramon Miralpeix i Jubany, Carta a la Secció de Catalunya de l'EEP 23 de setembre de 1998

